

TORGU TEATAJA

NR 103

JÄMAJA KIHELKONNA KUULEHT

OKTOOBER 2026

Tere

September viis meid suvest sügisesse. Valget ja pimedat aega on ööpäevas veel enam vähem samapalju, aga toimetused kanduvad üha enam õuest tuppä. Kuu alguses oli kogukonnamajas meeleolukas ettelugemise päev, millega tähistasime rahvusvahelist kirjaoskuse päeva. Suur tänu esinejatele, Salme Vallateatri näitlejatele, Annika Ellerveele ja Epp Petrovile, vabakutselisele näitlejale Marje Kivirannale ja kõigile osalejatele!

Kuu keskel oli osavallkogu ja külavanemate koosolek, millest ülevaate annab osavallkogu esimees.

20. septembril oli Säarel Päästlase majas suurepärase Sõrve Pärimusseltsi korraldatud kontsert „Akadus“.

23.septembril oli kogukonnamajas Tervisepäev „Liikumise ja liigutamise tähtsus iseenda tervise hoidmisel“ külas oli- lektor füsioterapeut Raili Sepp (Kuressaare Haiglast).

26.septembril toimus Mälupäev, mida korraldab Eesti Natsismiohvrite Ühing.

Septembris alustas Torgu kogukonnamajas tegutsemist toolivõimlemise treeningrühm, mis käib koos kolmapäeviti kell 17.00-18.00. Kel huvi ja soovi võib tulla vaatama ja osalema. Osalejate arv kasvab iga korraga ja treeningud on kõigile jõukohased ning lõbusad.

Oktoobris tuleb mitu suurt ettevõtmist. Esiteks on väga suur rõõm, et Saaremaa Spordiliidu toel ja Läbara küla initsiatiivil toimub 3.oktoobril Torgu Suur Treeningpäev. Päeva viib läbi Mikk Pahapill, kes on Saaremaal sündinud endine tippsportlasest kergejõustiklane. Kavas on eraldi treeningud lastele, noortele, kõigile soovijatele ja eakatele.

11. oktoobril on Torgu Sügislaad, kus on lisaks ostmisele, müümisele võimalik osaleda oskusi ja teadmisi jagavates töötubades. Kavas on Kuninglikus Hoidiste Konkurss- kõik võivad tuua oma parimad hoidised võistleva. Päeva lõpetab Salme Vallateatri etendus „ Leskede kadunud maailm“

17.oktoobril on Saaremaa Kolmepäeva Jooksu Torgu etapp.

Oktoobris plaanime jätkata Tervisepäevade seeriat ja teemaks „Tervist toetav toitumine“, kuupäeva täpselt veel ei tea. Veel on plaan teha raamatukogu kohviklubi üritus, aga praegu ootame veel esineja kinnitust ja ei julge välja reklaamida. Tundub, et tuleb tegus oktoober!

Rõõmsate kohtumisteni!

Mari Kübarsepp

Lugemistund Torgu raamatukogus

8.septembril tähistasime UNESCO rahvusvahelist kirjaoskuse päeva mõnusa lugemise ja hea seltskonnaga.

Annika luges ette Ülo Tuuliku "Sõja jalus" - lood, mis ei jätnud ühtegi sõrulast ükskõikseks. Need lood puudutavad sügavalt.

Väga kaunid olid ka Virve Osila luuleread. Epu ja Marje ettelugemine tõi aga muige suule. Nii sai tõsisemate lugude kõrvale ka veidi kergust, nalja ja head tuju.

Kirsiks tordile oli Mari vahva mäng. Igaüks kirjutas paberile kolm valikut: numbri 1-4, kas "parem" või "vasak", ning numbri 1-5.

Nende valikute järgi tuli raamatukogus liikudes leida endale üks kindel raamat. Seejärel tuli sellest raamatust teistele ette lugeda .

Millise raamatu keegi endale sai, oli muidugi täielik üllatus!

Üks igati tore , lõbus ja südamlük koosviibimine - sest raamatukogus on alati ruumi nii lugudele kui naerule!

Uute kohtumisteni !

Ester

Saaremaa kolme päeva jooks

Head sõrulased!

Laupäeval, 17. oktoobril, toimub 53. Saaremaa kolme päeva jooksu teise päeva etapp Torgu piirkonnas, võistluskeskusega lide külas

Kell 11.30 on noortejooksu start ja kell 12.00 on põhijooksu start.

Maanteed ei ole kinni pannud, aga stardi eel ja ajal on autoga liiklemine häiritud ja liiklusreguleerijatega reguleeritud, mis võivad tekitada autode seisakuid.

Kellel kohalikest huvi ja soov aidata kaasa jooksupäeva korraldamisele teie piirkonnas, kas kusagil ristmikul jooksjate suunamisel või ergutamisel jooksurajal, tulla abiks finiši toimkonnale, anda võimalusel varem teada 13-ks oktoobriks tel. 50 949 88, Tõnu.

Täname ette mõistva suhtumise eest!

Tõnu Vaher 5094988
Võistluse peakorraldaja

Mälupäev Sõrves 26.09.26

Laupäeval, 26.septembril pidasid Mälupäeva sõrulased, kes olid 1944.aasta hilissügisel viidud oma kodudest vägisi ära Euroopasse sõja jalgu. Mälupäeva mõtteks on meenutada ja mälestada. Mälestada neid, kel ei olnud õnne koju tagasi tulla ja mäletada sündmusi, mis muutsid nende elu ning ei tohiks enam kunagi korduda.

Igal sügisel, septembri lõpus või ka vahel oktoobri algul kogunevad nüüdseks Eesti Natsismiohvrite Ühingusse koondunud sõrulased Jämaja kalmistule. Sealt edasi on tavapäraseks saanud teekond Jämaja kirikusse armulauaga jumalateenistusele, edasi Torgu kalmistule, siis Mõntu sadamasse ja Säärel vanasse sadamasse mälestuskivide juurde. Mõntu sadamast ja Säärelt algasid nende inimeste õuduste teekonnad püssimeeste saatel pimedas, vihmas ja tormis. Oli ju hilissügis, oktoobri lõpp, novembri algus ning vene pommitajate pärast toimus kõik öö pimeduse varjus. Nagu mälestustes kirjas on, siis laevadelt, praamidelt tulid maha saksa sõdurid ja laevadele läksid naised lastega ja vanurid, samuti saksa armee haavatud.

See sõrulaste kodudest ära viimine toimus suure Saksamaa „humaansuse“ tähe all. Käsü korras tuli suurte lahingute eest ära viia kõik tsiviilisikud. Käsü viisid kodudesse „ketikoerad“ (saksa sõjaväe politseinikud) nagu kohalikud neid kutsusid. Neid kutsuti nii, sest sõduritel oli kaelas jäme kett suure metall plaadiga. Kaasas oli tõlk ja konkreetse pere jaoks käsk koos kuupäevaga olla valmis kodust lahkuma. Enamus peresid otsustas aga minna metsa, et kuidagi elada üle lahingud ja siis kodudesse tagasi tulla. Kui määratud päevaks pered kogunemispunkti ei ilmunud, algas metsades inimeste otsimine. Oli juba külm ja vihmane aeg ja metsas raske vastu pidada. Koduloomad olid maha jäetud ja toitu nappis. Ühte või teistviisi saadi metsa põgenenud ja peidus olevad pered kätte. Nüüd olid nad juba seadust rikkunud kodanikud ja teekond jätkus püssimeeste saatel öö varjus tormisele merele. Mälestustest saab lugeda, et laevadel lauldi laulu „Jumal, sul ligemal“. Inimesed olid kaotanud usu inimeste armulikkusesse, oli vaid lootus kõige kõrgema armule. Seepärast on väga oluline koht Mälupäeva Jumalateenistusel Jämaja kirikus, paljude kodukirikus. See on alati armas ja lohutav teenistus, nüüd juba aastaid koos õpetaja Anu Konksuga.

Sõrvest viidi Ventspils (Vindovisse) ja sealt edasi Poola kaudu Euroopasse erinevatesse laagritesse. Laagrites olid elamistingimused olematud (oli ju talv), süüa minimaalselt ja haigused, mis võtsid paljude väikelaste ja vanurite elud. Emadel ei olnud jõudu imikuid toita ja vandel jõudu, et koledustele vastu pidada. Saksamaal nappis töajõudu ja kõik, kes olid töövõimelised, pidid minema selle kehva toidu pealt tööle. Paljud sõrulased on maetud Euroopa erinevatele kalmistutele. Neile pühendame me Mälupäeval oma mõtted ja süütame küünlad kalmistutel ja mälestuskivide juures.

Peale sõja lõpupäeva jaotati Saksamaa mõjutsoonideks. Sõrulased olid jõudnud erinevatesse laagritesse üle Saksamaa ja Poola. Neil, kes olid jäänud vene tsooni, ei olnud valikut, kuhu minna. Tuli tulla tagasi Nõukogude Liitu, kuhu kuulus nüüd ka Eesti. Algas tagasitee koju, Sõrve. Kodutee ei olnud sugugi lihtsam, kui laagri tee. Puudus igasugune organiseeritus, toimusid tapmised ja vägistamised, tuli oodata pikalt kogunemispunktides edasiminekut, pikad vahemaad tuli ületada käies. Vahepeal sunniti ka tööle. Oli külviaeg, siis heinaaeg ja siis lõikuse aeg. Koju liikumine toimus väga vaevaliselt. Minu ema pere viidi kodust novembris 1944 ja koju Sõrve jõudsid nad tagasi novembris 1945, jälle vastu talve. Koju nad ei saanudki, seal elasid vene ohvitserid oma peredega. See talv oli väga raske, aga nagu vanaema ütles, olid nad vähemalt kodus.

Sõrvest küüditati 1944.aasta hilissügisel Mõntu ja Sääre sadamate kaudu ligi 3000 elanikku. Arvatakse, et metsa õnnestus jääda ja küüditamisest pääses 500-600 inimesel. Jah, selle tee läbikäinud on kindlad, et neid küüditati, sest viidi vägisi relvaähvardusel, neil ei olnud vaba valikut.

Läände õnnestus jääda 250-300 sõrulasel ning suri ja uppus umbes 300.

Kõige nooremad ühingu liikmed, kes on Saksamaa tee läbi käinud, saavad tänapäeval olla 81 aastased. Mõned liikmetest on sündinud Saksamaal laagris. Kuid lisandunud on mitmed nooremad liikmed, keda seovad ühinguga emade ja vanavanemate valusad mälestused.

Mina tunnen, et minu geneetilisse koodi on see valu sisse kirjutatud läbi ema. Olen näinud seda valu tema silmis, kui me oleme sõitnud läbi tema koduküla Karuste. Alati on olnud ta soov seal ka peatuda. Nemad pidid veel kord kodust lahkuma siis, kui need külad kuulutati piiritsooniks ja tehti maatasa. Karuste küla jäi tema koduks kuni surmani.

Selleaastane Mälupäev toimus päikesepaistes kerge tuulega sügisilmas, armsa teenistusega Jämaja kirikus ning mõnusa koosviibimisega Säarel Päästlase majas.

Täname oma ühingu poolt kõiki, kes meid toetasid ja Mälupäeva õnnestumisele kaasa aitasid!

Karustelt Umba Linda tütar Leelo Viljakainen

Torgu Sügislaul
Torgu kogukonnamajas
11.oktoober 11.00-18.00

LAADAL KAVAS
11.00 Alustame müümist ostmist
12.00 Kuulutame avatuks Kuningliku
Hoidistekonkursi
13.00 Alustame tegutsemist töötubades
Kogu laada ajal avatud kohvik ja pakume ka
lõunasööki
**Päeva lõpetab kell 16.00 Salme vallateatri
etendus "Leskede kadunud maailm"**

**Laadabuss Kuressaare -Salme-
Torgu väljub Kuressaare
keskväljakult 10.30
Info 53409472**

Torgu Suur Treeningpäev

**3.oktoobril kell 11.00-16.30
Torgu Kogukonnamaja
staadionil või saalis**

Kavas on:
11:00 - 12:15 Treening lastele
(kuni neljas klass)
12:30 - 13:45 Treening
noortele (viies klass ja edasi)
14:00 Ringtreening kõigile
15:30 Liikumine eakatele

Mikk Pahapill
Torgu Suurt Treeningpäeva viib läbi Mikk
Pahapill, kes on Saaremaal sündinud endine
tippsportlasest kergejõustiklane, ta on võitnud
Euroopa sisemeistrivõistlused
seitsmevõistluses. Ta on osalenud nii
Olümpiamängudel, maailnameistrivõistlustel ja
paljudel teistel tiitlivõistlustel. Hetkel tegutseb ta
treenerina ja tema õpilane saavutas sel suvel
Euroopa meistrivõistlustel kümnevõistluses 7.
koha.

**Päev on osalejatele
TASUTA**

Korraldajad:
Läbära küla, MÜ Torgu
Rahvamaja
Toetab Saaremaa Spordiliit

Torgu vabatahtlikud krooniti Lääne regiooni parimateks

18. september toimus Haapsalus Lääne Eliitkomando, kuhu oli registreerunud 14 kutselist komandot ja 5 vabatahtlikku komandot. Torgu VPK oli nende 5 osaleja seas.

Lääne Eliitkomando on võistlus kus selgitatakse välja parimad Lääne päästepiirkonna komandod. Läbida tuleb 5 ala - liiklusõnnetuse lahendamine, veepääste, elanikkonnakaitse, ohutu sõit päästeautoga ja kombineeritud teateharjutus, mis koosneb kannatanu transpordist, mootorpumba hargnemisest ja sae tõstmisest torni.

Torgu VPK võitis viiest alast kolm - ohutu sõit, elanikkonnakaitse ja veepääste. Need võidud ja head tulemused teistel aladel tõid Torgu vabatahtlikele ka vabatahtlike üldarvestuses esikoha.

Meeskonnas olid Enri Tiitson, Peeter Aadusso ja Lauri Põlluäär.

Torgu osavalla koosolek 16.09.2026

16.septembril toimus Torgu osavallakogu koosolek. Põhiteemadeks olid meie piirkonna teede olukord, suvine prügivedu ja Vanavalla kinnistu võõrandamine MTÜ Torgu vabatahtlikule päästekomandole. Iga külavanem andis ülevaate oma piirkonna teede olukorrast. Kõik probleemsed kohad märgiti üles ning Torgu teenuskeskuse juht edastab info Saaremaa valla vastavatele vastutavatele üksustele. Samuti oli arutusel teeäärte niitmine ja selle kvaliteet. Ühiselt leiti, et üks kord suve jooksul teeäärte niitmine ei ole piisav.

Meie piirkonna suureks probleemiks on suvine prügikastide ülekoormatus. Osavald tegi ettepaneku, et suveperioodil peab avalikes punktides toimuma prügivedu vajaduspõhiselt ja kindlasti tihedamini kui sellel suvel. Samuti tehti ettepanek üks kord aastas võimalust tasuta ära anda mööblit, ohtlikke jäätmeid ja olmetehnikat. Torgu teenuskeskuse juht edastab info Saaremaa valla vastavatele teenistustele.

Osavallakogule on jäänud arusaamatuks, miks ei ole tänaseni tehtud otsust Vanavalla kinnistu võõrandamise kohta MTÜ Torgu vabatahtlikule päästekomandole. Kohaliku kogukonna jaoks on ülioluline päästjate tegevust toetada, mis läbi tunnevad inimesed end turvalisemalt. Osavallakogu toetab endiselt võõrandamist MTÜ Torgu vabatahtlikule päästekomandole.

Sügis on kätte jõudnud ja ilmad on muutunud heitlikumaks. Sõrvemaa pikaldane sügis annab meile võimaluse palju viibida värskes õhus ning nautida looduse kunsti, mis väljendub erinevates värvides meie ümber. Ilusat sügise jätku kõigile.

Mahe Metsalu

Südamlik kaastunne lähedastele

†

Anatoli Volis

(Kaavi)

08.02.1951 – 05.09.2026

Torgu osavallakogu ja teenuskeskus

Torgu raamatukogu on avatud:

E-N 8.00 –16.00

R 8.00 – 15.00

Salv- ja puurkaevude puhastus

tel 53963005;

Toomas

Õnnitleme sünnipäevalapsi!

02.10	Helar Kallas	lide küla	Uue-Maja	60
06.10	Anneli Kuldkepp	Lülle küla	Möldri	65
07.10	Liili Leppjane	Lindmetsa küla	Kuusiku	55
21.10	Liia Udusaar	Jämaja küla	Insu	78
23.10	Marje Kivirand	Mäebe küla	Männa	70
27.10	Pille Mättas	Torgu-Mõisaküla	Nõmmepõllu	55
31.10	Jaan Jõgi	lide küla	Uue-Maja	76

Lõhutud ahju- ja pliidi puude müük
OÜ Puu & Muu

Tel - 5348 2018

Sulev

Korstnapühkija tellimine sõrulastele
erisoodustusega telefonil 56612012;

Marko

Neljapäeval, 1. oktoobril kl 17
kutsub MTÜ Öbesuru Anseküla teelistemajja
55+ rahvast rääkima-kuulama entse aja
asjadest/toidu säilitamise viisidest

Piirkonnas teeb kinnivarahoodust,
kaeve- ja haljastustöid Torgu KVH OÜ,

tel 5265870

Enri

Laadla pood avatud
E-L kl 11-19, P kl 11-15.

Tellimuste ja transpordi võimalus tel. 521 7013

Massaaži tellimine

tel 5153417

Eva

Loe Saaremaa Teatajat, Torgu Teatajat ja teisi piirkonnalehti tasuta Saaremaa valla kodulehel:

www.saaremaavald.ee/vallaleht.

Torgu teenuskeskus on avatud E, T, N kell 8.00-16.30; K kell 8.00-18.00; R kell 8.00-15.00. Saaremaa valla koduleht:

www.saaremaavald.ee.

Oma ettepanekud, lugejaküsimused ja kaastööd piirkonnalehte saata (enne 25. kuupäeva):

mari.kubarsepp@saaremaavald.ee, +372 452 5163.